

Олексій Олександрович РАЧИНСЬКИЙ,

курсант факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

Володимир Олександрович КУЩЕНКО,

викладач кафедри тактичної та спеціальної підготовки факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ

ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ НА ПЕРШИХ ЕТАПАХ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОСТІ

Корупція – це соціальне явище, яке здебільшого почало виникати з появою першої приватної власності, яке починає зароджуватися ще в Стародавньому світі, перша писемна згадка про корупцію датується XVIII ст. до н.е. та з'являється в Законах вавилонського царя Хаммурапі. Її прояви зафіксовано в архівних документах Стародавньої Греції (IV-V ст. до н.е.). Здебільшого вони мали побутовий характер, але також до них відносили аморальні вчинки і девіантну поведінку (зухвала поведінка молоді, розлад етики та моралі), а також окремі суспільні правопорушення, які каралися в судовому порядку [1, с. 85]. Ще у Античні часи Аристотель був переконаний, що перемога корупції – запука розвитку держави, в якій закони впливають на посадових осіб та передбачають відповідальність за незаконне збагачення. З численних пам'яток відомо, що подарунки жерцям власного племені та вождям були нормою і вважалися проявом поваги. Першим, хто намагався подолати корупцію, шляхом реформування державного управління, був Урукагіна – шумерський цар міста-держави Лагаша (XXIV ст. до н.е.), що є сучасною територією Іраку [2, с. 3].

Найвідомішим актом викриття корупції у Римській Імперії стали П'ять промов «Проти Верреса» Марка Туллія Цицерона (75р. до н.е.). Ними Цицерон фактично запустив механізм правосуддя, результатом якого стало зіслання Гая Верреса, колишнього керівника Сицилії, у вигнання. Загалом чиновників Римської Імперії характеризували такою фразою: «Приїхав бідним у заможну провінцію, а поїхав заможним із бідної провінції». Тобто привласнення майна шляхом зловживання службовими повноваженнями було типовим вже у той час. Перші зафіксовані згадки про корупцію у давньоримському суспільстві з'являються в «12 таблицях» (V ст. до н.е.). Також доказом існування корупції в той період можна вважати перелік спеціальних норм щодо запобігання зловживань владними повноваженнями, які зафіксовані в законодавстві стародавньої Римської імперії [3, с. 1].

Офіційним місцем та часом вияву корупції на території сучасної України можна вважати Київську Русь XI–XII ст., де дружинники, які

виконували також функцію бюрократії, зловживали обов'язками. У Стародавній Русі корупція називалася «посул», що означало незаконну винагороду. Найефективнішим борцем із корупцією того часу можна вважати засновника Золотої Орди, хана Батия, який методами примусу та сурових покарань усунув на час монгольської навали хабарництво [4, с. 30].

Для епохи ранньо-європейського Середньовіччя характерним було зловживання монархами та церковними діячами службовими повноваженнями. Незважаючи на карність церквою корупційних проявів, нерідко ставала нормою централізація державного управління та зосередження влади у руках духовенства, які користувалися необмеженою монархічною владою, яка офіційно наділяла привілеями та безкарністю для особистої наживи. Так, тогочасних єпископів нерідко називали «ловцями грошей, а не душ, що мають тисячу хитрощів, за допомогою яких обдурюють бідних» [3, 2]. Корупцію як явище з гріховною природою вперше було розглянуто Фомою Аквінським у трактаті «Сума теології» (XIII ст. до н.е.), де були розвинути ідеї Августина Блаженного та Аристотеля.

Першим джерелом антикорупційних норм на території України можна вважати Конституцію Пилипа Орлика 1710 року. Зафіксовані в ній діяння перекликаються з сучасними визначеннями: неправомірною вигодою, розкраданням, зловживанням посадовим становищем тощо. [5, с. 270].

Отже, з урахуванням вище викладеного матеріалу ми робимо висновок, що корупція – це явище, яке органічно розвивалося з появою держави та зумовлюється відсутністю налагодженого механізму контролю, етичних і моральних якостей у суб'єктів наділених владними повноваженнями.

Список бібліографічних посилань

1. Платон. Государство. Законы. Политика. М., 1998.
2. Боковиков Ю. В. Механізми протидії корупції. Теорія та практика державного управління // Теорія і практика державного управління: зб.наук. пр.. Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2017. Вип. 1. С. 92–99.
3. Моніна Т., Купчак М. Я. Еволюція явища корупції: історичний ракурс. URL : <https://sci.ldubgd.edu.ua/bitstream/123456789/6617/1/>
4. Гришук М. Передумови виникнення та протидії корупції: історико-правові аспекти. URL : <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/38751/1.pdf>
5. Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі комплексу. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/5096/1/>

Одержано 17.11.2021